

Plan Zambia

Ikkuna maailmaamme

Oleellinen osa Planin työtä on luoda lapsille ja nuorille tilaisuuksia keskustella yhdessä heidän elämäänsä vaikuttavista ongelmista ja tämän jälkeen varmistaa, että aikuiset kunnioittavat lasten näkemyksiä ja ottavat lapset mukaan yhteisön päätöksentekoon. Tämän yhdessä lasten kanssa tehdyn raportin tarkoitus on antaa yleiskuva siitä, millaisista ongelmista lapset keskustelevat ja kuinka he työskentelevät yhdessä.

Hyvä kummi,

Terveisiä Mazabukasta, joka on yksi Planin toiminta-alueista Sambiassa. Me nuoret halusimme kertoa sinulle joistakin kehityshankkeista, joihin olemme yhteisössämme osallistuneet. Planin tuella olemme perustaneet lastensuojeluryhmiä, joita kutsumme Lasten oikeusavustajaryhmiksi. Kerromme ystävillemme ja vanhemmillemme oikeuksistamme ja siitä, kuinka voimme suojella itseämme oikeuksiemme loukkaamiselta. Kerromme myös, miten jotkut kulttuuritavat haittaavat kehitystämme. Yksi näistä tavoista on initiaatoriitti, jota kutsutaan Nkololaksi.

Tietoa Nkololasta

Nkolola on initiaatoriitti murrosikäisille tytöille. Nkolola on yleinen käytäntö eteläisessä osassa Sambiaa. Riitissä tyttö suljetaan häntä varten valittuun ja valmisteltuun taloon 1-4 viikon ajaksi. Alueelta valitaan naiset, jotka opastavat tyttöä talossa olon ajan. Tytölle opetetaan vanhempien ihmisten, tulevan aviomiehen ja sukulaisten kunnioitusta sekä sitä, miten toimia vaimona. Tänä aikana tyttö on muilta piilossa, eikä häntä saa nähdä kukaan muu kuin hänen opastajansa.

Kun tyttö lopulta tulee pois eristyksestä, pidetään suuri tanssijuhla riitin päättymisen merkiksi. Osa perheistä järjestää juhlan myös eristyksen alkaessa.

Riitissä on sekä hyvää että huonoa. Toisaalta riitti opettaa meille nuorille tytöille, kuinka voimme huolehtia itsestämme mutta toisaalta se altistaa meidät seksuaaliselle hyväksikäytölle, sillä miehet pitävät meitä riitin jälkeen kypsinä ja valmiina avioliittoon.

Nkololasta kertova näytelmä, jonka tarkoituksena on tiedottaa lasten oikeudesta suojeluun

Oikeusavustajalapsiryhmän johtaja puhuu viikoittaisessa kokouksessa

Ennen ryhmämme perustamista

Ennen kuin ryhmämme perustettiin joulukuussa 2005 alueemme ihmiset eivät tienneet, miten lapsen hyväksikäyttö määritellään ja mitä lakeja asiaan liittyy. Myöskään me lapset emme ymmärtäneet oikeuksiamme, joten oikeuksiamme rikottiin ilman, että tapauksista ilmoitettiin viranomaisille. Oikeuksiemme loukkaaminen oli koko ajan lisääntymässä. Sukupuoliasiat, joista lapsille kerrottiin Nkololan aikana, eivät olleet sopivia lasten ikään nähden. Kuitenkin niitä pidettiin normaalina osana kulttuuriamme. Jopa perinteiset johtajat vastustivat toimiamme silloin, kun aloimme puhua tämän käytännön haitoista meille.

”Nkolola on sekä hyvä että huono, mutta minä sanon, että se on huono sen takia, että useimmat tytöistä, jotka ovat käyneet läpi Nkololan, menevät naimisiin pian riitin jälkeen eivätkä käy kouluun loppuun asti. Riitin jälkeen kaikki miehet ja pojat kiinnostuvat työstä, sillä koko yhteisölle on ilmoitettu, että hän on valmis avioliittoon. Tällaiset asiat tulisi tehdä oikeaan aikaan, eikä näin aikaisin”, toteaa 14-vuotias Margaret.

Yhteistyö Planin kanssa

Ennen kuin Plan tuli alueellemme, monet lapset joutuivat jättämään koulunkäyntinsä kesken. Jotkut joutuivat seksuaalisen ja muun väkivallan uhreiksi. Erityisesti initiaatioseremonian läpikäyneet lapset olivat vaarassa joutua väkivallan uhreiksi.

Pyynnöstämme Plan järjesti meille koulutusta, jonka avulla

voimme toimia haitallisia tapoja vastaan. Tukenamme on myös aikuisia, jotka varmistavat ettemme joudu vaaraan tehdessämme valistustyötä alueellamme. Aikuisten tuella olemme saaneet myös yhteisöjemme johtajat tekemään yhteistyötä kanssamme lasten kaltoin kohtelun lopettamiseksi. Olemme myös auttaneet toisten alueiden koulujen lapsia toimintaryhmien perustamisessa. Aina kun alueellamme järjestetään jokin kokoontuminen, pyydämme saada mahdollisuuden puhua lasten huonoa kohtelua vastaan erityisesti Nkololoasta puhumisen kautta.

Koulutuksen jälkeen Plan kertoi Sambian poliisin rikosuhriostasosta, jonne nyt raportoimme kaikki pahoinpitelytapaukset. Yhteistyömme poliisivoimien kanssa on sujunut hyvin ja poliisit ovat selvittäneet tapauksia ja asettaneet tekijät vastuuseen teoistaan. Myös Plan tekee yhteistyötä poliisivoimien kanssa. Poliisit ovat saaneet koulutusta lasten oikeuksista ja pahoinpitelyilmoitusten vastaanottamisesta. Lakiyhdistys on myös järjestänyt meille tiedotustilaisuuksia, joissa olemme saaneet apua pahoinpitelytapauksen käsittelyssä. Myös Naisten Kristillinen Yhdistys, joka tukee väkivallan kohteeksi joutuneita lapsia, on tehnyt kanssamme yhteistyötä.

Työmme tulokset

Nykyään monet meistä lapsista ovat rohkeampia ja me lapset tunnemme oikeutemme. Näin voimme kertoa mahdollisille pahoinpitelijöille ja oikeuksiemme rikkojille, että se mitä he yrittävät tehdä, on väärin. Pidämme viikoittain kokouksia, joissa suunnittelemme toimintaamme ja käymme kylissä puhumassa vanhemmille ja muille aikuisille lasten oikeuksista. Myös opettajamme ovat saaneet Planilta koulutusta lasten oikeuksista ja tukevat meitä toiminnassamme.

”Ymmärrämme, että kulttuurimme on tärkeä osa yhteiskuntaamme. Me nuoret oikeusavustajat vastustamme kuitenkin sellaista kulttuuria, joka altistaa meidät ja muut lapset väkivallalle. Puhumme näitä huonoja perinteitä vastaan muille lapsille,

Oikeusavustajalapset miettimässä ideoita

erityisesti niille, jotka eivät käy koulua, sillä he ovat usein joutuneet uhreiksi. Taistelu oikeuksiemme puolesta jatkuu”, sanoo 15-vuotias Mwiinga.

Olemme kannustaneet muuttamaan Nkololan toteuttamiskäytäntöjä niin, että riitin läpikäyvän tytön pitäisi olla käynyt koulua vähintään yläasteen loppuun asti ennen riitin suorittamista. Useimpia seremonioita on myös lyhennetty, jotta tyttöjen koulunkäynti ei häiriintyisi. Olemme huomanneet, että yhä useampi tyttö käy yläasteen loppuun saakka. Tietyt seremoniassa läpikäytävät puheenaiheet on muutettu lapsiystävällisemmiksi ja nykyään keskitytään enemmän esimerkiksi henkilökohtaisesta hygieniasta kertomiseen sekä alueellamme yleisen hiv/aidsin vaaroista puhumiseen.

Tällaisten tulosten vuoksi tunnemme, että työmme ei ole ollut turhaa!

Planin henkilökunta muokkasi ja toimitti raportin.

USKO LAPSIIN

Plan Suomi Säätiö | Pasilanraito 5, 2. krs | 00240 Helsinki | Puh (09) 6869 800 | Faksi (09) 6869 8080 | plan.fi

